

УДК 343.347

О.С. Козерацька, старший викладач
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра кримінального права, кримінального процесу та криміналістики
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ КОНВЕРГЕНЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПРАВОМ І ПОЛІТИКОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ЧАСТИНІ ОХОРОНИ ПРАВА НА НАЛЕЖНІ, БЕЗПЕЧНІ І ЗДОРОВІ УМОВИ ПРАЦІ

Статтю присвячено дослідженню особливостей процесу конвергенції кримінально-законодавства України з правом і політикою ЄС в частині охорони права на належні, безпечні і здорові умови праці. Проведено кримінально-правовий аналіз сучасного законодавства ЄС щодо забезпечення безпеки і гігієни праці працівників на виробництві. Здійснено порівняльно-правове дослідження кримінально-правових норм чинного законодавства України та держав – членів ЄС в сфері охорони праці.

Ключові слова: політична асоціація, економічна інтеграція, сталий розвиток, законодавство про охорону праці, правова конвергенція, зближення кримінального законодавства, профілактика виробничого травматизму, управління ризиками, директиви ЄС, злочинна небалість, злочинна самовпевненість, змішана форма вини, юридична особа.

Постановка проблеми. Розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) пройшов декілька етапів. Враховуючи той факт, що Україна має важливе економічне та політичне значення для розвитку Європейського континенту, ЄС з самого початку взяв курс на встановлення прагматичних відносин з Україною, які передбачали поступове розширення та поглиблення взаємодії з одночасним втіленням Україною необхідних інституціональних, економічних, та правових реформ, які б наблизили її до відповідних стандартів ЄС. Наразі, 16 вересня 2014 року Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) [1]. Ця угода визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС на принципах “політичної асоціації та економічної інтеграції” і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні.

Визнаючи обоюстороннє право встановлювати і регулювати власні рівні національної охорони навколишнього середовища та праці, політики і пріоритетів сталого розвитку згідно з відповідними міжнародно визнаними принципами і угодами, а також приймати або відповідно змінювати їхнє законодавство, Україна та ЄС гарантують, що їхнє законодавство забезпечує високі рівні охорони навколишнього середовища та праці і докладають зусиль для подальшого вдосконалення цього законодавства. Як спосіб досягнення цих цілей Україна наближає свої закони, підзаконні акти та адміністративну практику до *acquis* ЄС [1]. Це означає, що Україна приводить своє законодавство у відповідність до законодавства ЄС та створення спільного правового простору. Що, у свою чергу, потребуватиме подальшого переходу України до завершального етапу процесу правової інтеграції – процесу правової конвергенції.

Динамічні зміни, які відбуваються в законодавстві України та ЄС в сфері безпеки та гігієни праці визначають логіку подальшого розвитку кримінально-правової політики щодо попередження злочинних порушень законодавства про охорону праці. Чим успішніше кримінальне законодавство відповідає на виклики сучасної цивілізації, тим більшою мірою в ньому отримує вираз гуманістична тенденція захисту права людини на належні, безпечні і здорові умови праці.

Метою статті є визначення особливостей процесу конвергенції, як основної форми зближення кримінального законодавства України з правом і політикою ЄС в частині

охорони права на належні, безпечні і здорові умови праці. А також визначення найбільш досконалих з техніко-юридичного боку, науково обґрунтованих та актуальних положень кримінального законодавства держав-членів ЄС в сфері охорони праці, як з точки зору їх можливої конвергенції під час подальшого удосконалення відповідних норм кримінального законодавства України, так і з точки зору необхідності виконання Україною обов'язків щодо їхньої імплементації.

На всіх етапах європейської правової інтеграції використовуються механізми гармонізації та уніфікації правових норм. Варто відзначити, що гармонізація та уніфікація правових норм держав-членів ЄС здійснюються як конвергенція національних правових систем через наднаціональні механізми ЄС. Для країн-потенційних кандидатів, таких як Україна, – це конвергенція щодо правової системи ЄС, а не щодо національних систем держав-членів ЄС, причому без участі наднаціональних регуляторів, через суто національні або через міжнародно-договірні регулятори.

Процес конвергенції передбачає, що основні принципи і властивості однієї правової системи відтворюються або інтегруються у іншу правову систему. При цьому враховуються особливості цієї іншої правової системи і відсутній обов'язок приймати абсолютно тотожні положення і норми.

Конвергенція передбачає зближення двох правових систем. Це поступовий процес приведення правового поля держави, систем управління та заходів з виконання у відповідність до основних вимог права ЄС. Вона допускає, що країна може мати власні національні пріоритети, виклики та підходи до ресурсів і законодавства. Тому конвергенція надає певну гнучкість зобов'язанням країни щодо встановлення цілей та термінів транспозиції і впровадження.

Порівняльний аналіз норм кримінального законодавства України в частині охорони права на належні, безпечні і здорові умови праці, і суміжних норм кримінального права країн-членів ЄС дозволить визначити рівень відповідності вітчизняного кримінального закону загальновизнаним міжнародним нормам і принципам щодо створення дієвих правових механізмів забезпечення та реалізації права, що аналізується.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз джерел кримінального законодавства держав-членів ЄС показав, що незважаючи на наявні відмінності в конструкціях складів злочинів, які регламентують відповідальність за вчинення порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів про охорону праці, кримінально-правова охорона безпеки праці отримала загальне визнання. У той же час не можна не відзначити відмінні риси в підходах до даної проблеми вітчизняних і зарубіжних законодавців.

Виклад основного матеріалу. Охорона праці і профілактика виробничого травматизму в Україні припускають комплексний кримінально-правовий вплив, і тому вітчизняний законодавець об'єднав п'ять статей в розділі X. «Злочини проти безпеки виробництва». До злочинів проти безпеки виробництва віднесено порушення: вимог законодавства про охорону праці (ст. 271); правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою (ст. 272); правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах (ст. 273); правил ядерної або радіаційної безпеки (ст. 274); правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд (ст. 275) [3].

Кримінальний закон України в забезпечення загальновизнаного права на безпечні умови праці встановлює відповідальність за найбільш грубі форми його порушення при настанні наслідків у вигляді створення загрози загибелі людей, заподіяння шкоди здоров'ю потерпілого, загибелі людей або настання інших тяжких наслідків. Дослідження кримінального законодавства держав-членів ЄС показало, що кримінальні кодекси деяких держав містять вказівку на різні наслідки аналізованих діянь, які виступають в якості обов'язкового елемента об'єктивної сторони складу злочину або віднесені до кваліфікуючих ознак. Так, в якості наслідків злочинів проти безпеки виробництва в кодексах цих країн зустрічається вказівка на шкоду, заподіяну працівникам, скасування або обмеження їх прав (ст. 311, 312 КК Іспанії) [7], заподіяння тяжких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень (ст. 134

КК Болгарії) [11], створення небезпеки для здоров'я або життя іншої людини (§ 319 КК Німеччини) [9]; заподіяння смерті іншій людині, повну втрату працездатності іншої особи (ст. 221-6 КК Франції) [10]; піддання працівника безпосередньої небезпеки втрати життя або заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю (ст. 220. § 1 КК Польщі) [8], заподіяння тілесних ушкоджень з розладом здоров'я або стійкої втрати загальної працездатності, смерті людини або заподіяння тяжких тілесних ушкоджень кільком особам (ст. 146 КК Латвії) [12] тощо.

Як бачимо, навіть в тих складах злочинів, де передбачено або допускається наступ негативних наслідків для потерпілого в результаті порушення законодавства про охорону праці, підхід вітчизняного законодавця помітно виділяється на тлі зарубіжного підходу до даного питання. На нашу думку, одне з основних конституційних прав людини на належні, безпечні і здорові умови праці в Кримінальному кодексі України (далі – КК України) є більш захищеним у порівнянні з суміжними нормами кримінального законодавства держав-членів ЄС.

Для усіх злочинів проти безпеки виробництва потерпілий є обов'язковою ознакою об'єкта. В більшості кримінальних кодексів держав-членів ЄС має місце відсутність прямого посилання на шкоду або небезпеку такої шкоди саме для працівників. Це дозволяє зробити висновок, що потерпілими може визнаватися необмежене коло осіб. Такий підхід до визначення особи потерпілого від аналогічного злочину притаманний і кримінальному законодавству України.

Всі статті розділу Х Особливої частини КК України містять бланкетні диспозиції. Тому для встановлення ознак об'єктивної сторони відповідних складів злочинів потрібно звертатись до положень тих чи інших нормативно-правових актів у сфері охорони праці. У досліджуваних статтях кримінальних кодексів держав-членів ЄС зустрічається різний опис порушуваних вимог законодавства про охорону праці. Це має важливе значення, оскільки дозволяє точно встановити ті правові приписи, якими слід керуватися при виконанні обов'язків з охорони праці та відповідно невиконання яких належним чином тягне за собою кримінальну відповідальність. Наприклад, можна зустріти посилання про порушення вимог щодо безпеки і гігієни праці (ст. 135 КК Естонії; ст. 220. § 1 КК Польщі) [13, 8]; невиконання обов'язку покладеного законом або регламентами (ст. ст. 221-6 КК Франції) [10]; законів, колективних договорів, індивідуальних контрактів, норм попередження виробничого ризику (ст.ст. 311, 316 КК Іспанії) [7]; правил, встановлених для охорони безпеки праці (ст. 136 (1) КК Болгарії) [11]; правил охорони праці або техніки безпеки, технічної дисципліни (ст.ст. 146, 238 КК Латвії) [12].

На нашу думку, заслуговує на увагу підхід законодавців Іспанії, які у кримінальному законі визначили в якості суспільно небезпечного діяння порушення норм попередження виробничого ризику (ст. 316) [7]. Ця норма набуває актуальності в контексті зобов'язань України щодо впровадження положень 28 Директив ЄС, визначених у Додатку XL до глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію [1]. Так, у ст. 1 розділу I рамкової Директиви № 89/391/ЄЕС від 12.06.1989 р. «Про встановлення заходів із заохочення поліпшення охорони здоров'я та безпеки праці працівників», яка є основою для спеціальних Директив, визначено цілі цієї Директиви, зокрема, попередження виробничих ризиків [2].

Слід зазначити, що існує позитивний зв'язок між системою профілактики виробничого травматизму на основі ризикоорієнтованого підходу і використанням кримінально-правової первенції в попередженні злочинних порушень законодавства про охорону праці. З огляду на чинне законодавство України про охорону праці можна зробити висновок, що у ньому враховано більшість положень нормативних актів Міжнародної Організації Праці (далі – МОП) та законодавства держав-членів ЄС. В деяких випадках законодавство України передбачає більш високі вимоги щодо охорони праці у порівнянні з міжнародними стандартами. Однак, деякі положення вітчизняного законодавства щодо охорони праці, зокрема, в частині управління ризиками потребують доопрацювання з метою їх приведення

у відповідність як до нормативних актів МОП, так і законодавства ЄС. Тому вивчення і попередження злочинів в сфері охорони праці має ґрунтуватися на новій концепції «прийнятного ризику», що притаманна для країн Євросоюзу, ідеологія якої полягає в гуманізації ставлення до працівника, а технологія в управлінні ризиками. Дана концепція вимагає доповнення за такими напрямками, як: запобігання дискримінації; припинення примусового труда; забезпечення економічної безпеки; забезпечення кримінологічної безпеки.

Із суб'єктивної сторони всі злочини проти безпеки виробництва, які розміщені у відповідному розділі КК України, характеризуються необережною виною у вигляді злочинної недбалості чи злочинної самовпевненості. Порівнюючи аналогічні норми законодавства держав-членів ЄС слід відзначити, що в більшості кримінальних кодексів відповідальність за шкоду, заподіяну в цих країнах в результаті порушення законодавства про охорону праці, має наступати за нормами про злочини проти життя і здоров'я, скоєних з необережності. Але, в кримінальному законодавстві деяких держав має місце об'єднання в рамках однієї статті складів злочинів як з навмисною, так і з необережною формами вини, так званої «змішаної» форми вини (ст.ст. 221-6; 222-19 КК Франції; ст.ст. 156. § 1; 157. § 1; 163. § 1; 220. § 1. КК Польщі) [10, 8].

Ми підтримуємо думку тих науковців, які визнають недоцільність застосування концепції «змішаної» форми вини для встановлення ознак суб'єктивної сторони злочинів проти безпеки виробництва. Цілком влучною є позиція О. О. Бахуринської, яка прийшла до висновку про те, що "...при усвідомленому порушенні вимог безпеки виробництва (при усвідомленні суспільної небезпеки вчинюваного діяння) елемент передбачення можливості настання суспільно небезпечних наслідків не може бути виключений зі змісту психічного ставлення суб'єкта до злочину в цілому. В свою чергу таке передбачення буде обумовлювати і вольове ставлення до наслідків при бажанні чи свідомому припущенні настання наслідків у вигляді фактичної шкоди здоров'ю потерпілого, загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків злочин вважається умисним, але кримінальна відповідальність за статтями 271–275 КК України в цьому випадку наставати не може – тоді матиме місце, залежно від обставин, умисний злочин проти життя чи здоров'я особи або службове зловживання чи перевищення" [4, с. 94]. Тому, "...психічне ставлення суб'єкта до об'єктивних ознак цих злочинів може характеризуватися тільки злочинно самовпевненим або злочинно недбалим ставленням особи до діяння та до наслідків відповідного злочину в цілому" [4, с. 96].

Порівнюючи сучасні норми кримінального законодавства України та держав-членів ЄС, необхідно підкреслити деяку схожість при визначенні суб'єкта злочину проти безпеки виробництва. А саме – суб'єкт злочину наділяється спеціальними ознаками, і ним визнається особа, відповідальна за дотримання правил охорони праці на підприємстві, посадова особа або особа, яка керує комерційною, громадською чи іншою недержавною організацією. Такий підхід зустрічається, наприклад, в кримінальному праві Польщі, де визначено суб'єкта відповідного злочину, як такого, «Хто, будучи відповідальним за безпеку і гігієну праці» (ст. 220. § 1) [8]; Іспанії – «Той, хто, порушуючи норми попередження виробничого ризику і, маючи законний обов'язок» (ст. 316) [7]; Латвії – «Порушення правил охорони праці і техніки безпеки, вчинене керівником підприємства (підприємницького товариства), установи або організації або іншою особою, відповідальною за дотримання даних правил» (ст. 146) [12] тощо.

Однак можна зустріти випадки, коли в диспозиції специфічні ознаки суб'єкта не обумовляються. Так, Кримінальний кодекс Франції покладає кримінальну відповідальність на особу, яка завдала смерть іншій людині в результаті необережності чи невиконання обов'язку з безпеки, покладеної законом або регламентом (ст. 221-6) [10]. Згідно § 319 КК Німеччини, суб'єктом визнається будь-який, хто при плануванні, керівництві будівництвом або при виконанні будівельних робіт або при знесенні споруди порушує загальноприйняті правила техніки [9].

У кримінальних кодексах держав-членів ЄС ще однією передумовою якісного і повного вирішення завдань в сфері громадської та особистої безпеки виступає можливість притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб. Але при цьому не виклю-

часться персональна відповідальність і для безпосередніх виконавців та інших осіб, причетних до цих діянь. Так, у Кримінальному кодексі Нідерландів даному питанню присвячена ст. 51, у якій сказано, що кримінально карані діяння вчинюються як фізичними, так і юридичними особами. Якщо кримінально каране діяння вчинюється юридичною особою, то в кримінальній справі можуть бути призначені покарання і застосовані заходи, наскільки це можливо, відповідно до закону: 1) відносно юридичної особи; або 2) відносно осіб, хто дав завдання вчинити це кримінальне правопорушення, і тих, хто керував такою проти-правною поведінкою; або 3) спільно відносно осіб, згаданих у пунктах 1 і 2 [6].

Кримінальний кодекс Франції містить ст. 121-2 згідно з якою, кримінальній відповідальності поряд з фізичними особами, можуть підлягати і юридичні особи, за винятком держави, за діяння вчинені на їх користь, їхніми органами чи представниками. Перелік злочинів, за вчинення яких юридичні особи можуть підлягати відповідальності законодавець чітко визначив. Зокрема, до нього входять злочинні діяння, пов'язані зі створенням умов праці та проживання, які не сумісні з людською гідністю (ст. 225-14 КК Франції) [10]. Аналогічна норма має місце у Кримінальному кодексі Іспанії, згідно з якою суб'єктом аналізованого злочину може виступати юридична особа, але при цьому кримінальне покарання призначається і керівникам чи іншим співробітникам, винним у його скоєнні (ст. 318) [7].

У Розділі XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб», загальної частини КК України передбачено конкретний перелік злочинів, за вчинення яких до юридичної особи можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру, підстави звільнення юридичної особи від їх застосування, види заходів кримінально-правового характеру та загальні правила їх застосування. За оцінками спеціалістів в Україні злочини проти безпеки виробництва, вчинені за допомогою юридичних осіб або в їх інтересах, досить поширені, а досвід зарубіжних країн демонструє не лише можливість, а й ефективність кримінальної відповідальності юридичних осіб. Тому, на нашу думку, було б доцільно внести зміни до п.1, ч.1, ст. 96-3 «Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру», а саме: «1) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених у статтях 209 і 306, статтях 271 – 275, частинах першій і другій статті 368-3, частинах першій і другій статті 368-4, статтях 369 і 369-2 цього Кодексу».

З точки зору досвіду законодавчої техніки і превентивного потенціалу конструкцій кримінально-правових норм щодо відповідальності за порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів про охорону праці становить інтерес інститут дієвого каяття, реалізований німецьким законодавцем у § 320 КК. Презюмуючи знання правил ведення будівельних робіт особами, професійно зайнятими в цій сфері, законодавець надав суду можливість пом'якшити покарання, якщо особа, скоївши злочин, передбачений абз. 1-3 § 319 КК Німеччини, добровільно усуває небезпеку перш, ніж настане значна шкода. У випадку, який підпадає під дію абз. 4 § 319 КК Німеччини, а саме, при добровільному усуненні небезпеки до настання значної шкоди, злочинець не карається. Положення про дієве каяття застосовується, якщо небезпеці або результату діяння запобігають без участі особи, яка його вчинила, але цією особою докладалися добровільні і наполегливі зусилля для досягнення цієї мети [9].

Аналізуючи кримінальне законодавство держав-членів ЄС слід зазначити, що основною відмінною ознакою зарубіжних правових норм є те, що склади злочинів у багатьох випадках, на відміну від порядку передбаченого ст.ст. 271 – 275 КК України, сконструйовані за типом формальних і не вимагають настання наслідків у вигляді заподіяння шкоди здоров'ю потерпілого, загибелі людей або настання інших тяжких наслідків. Описуючи суспільно небезпечне діяння, законодавці держав-членів ЄС використовують при цьому різні формулювання, наприклад, порушення правил, встановлених для охорони безпеки праці, яка створила небезпеку для життя і здоров'я трудящих (ст. 136 КК Болгарії) [11]; порушення вимог виробничої санітарії і безпеки праці, що створило загрозу настання нещасного випадку з людиною або інші тяжкі наслідки (ст. 135 КК Естонії) [13]; порушення при-

писів, виданих для захисту здоров'я або безпеки на заводах, шахтах і в інших громадських місцях (§ 365 КК Норвегії) [5]; порушення технічних правил при плануванні, керівництві або виконанні будівельних робіт, якщо тим самим створюється загроза для життя і здоров'я іншої людини (§ 319 КК Німеччини) [9] тощо.

Вітчизняне кримінальне законодавство дещо відрізняється в цій частині від аналогічного європейського, як за структурою, так і за змістом самої норми. Склад злочинів, передбачених ст.ст. 272 – 275 КК України, сконструйований як формальний, так і матеріальний, а передбачений ст. 271 КК України – тільки матеріальний. У першому випадку для визнання злочину закінченим досить допустити якщо це порушення створило загрозу загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків, у другому – якщо воно спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки. Подібне конструювання кримінально-правових норм має на меті профілактику аварійних подій на виробництві, оскільки усвідомлення підвищеної персональної відповідальності керівником підприємства і іншими особами, в чій обов'язки входить забезпечення безпечних умов праці, поза всяких сумнівів впливає на якісне поліпшення ситуації в сфері охорони праці.

Висновки. Завершуючи аналіз європейського досвіду кримінально-правової регламентації порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів про охорону праці, слід зазначити, що ефективна політика держав-членів ЄС в сфері протидії зазначеним порушенням прагне до реалізації принципу невідворотності юридичної відповідальності і активно використовує інструмент профілактичного впливу. В цих аспектах кримінальні кодекси держав-членів ЄС та України мають багато спільного, а в деяких випадках вітчизняне законодавство передбачає більш високі вимоги щодо забезпечення кримінальної охорони права на належні, безпечні і здорові умови праці. Тому ми переконані, що більш дієвим механізмом реалізації Угоди про асоціацію в частині захисту права працівників на безпечні умови праці, має стати правове взаємопроникнення та координація змін в кримінальному законодавстві з обох боків, а саме – процес правової конвергенції.

Список літератури

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820
2. Директиви ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cleanwater.org.ua/ru/legislation/eu-directives/>
3. Кримінальний кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 15 листопада 2011 року) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Бахуринська О. О. Особливості змісту вини у злочинах проти безпеки виробництва // «Вісник Вищої ради юстиції». – 2012. – № 2 (10) – С. 87 – 98.
5. Уголовное законодательство Норвегии / науч. ред. Ю. В. Голика; пер. А. В. Жмени. – СПб., 2003. – 432 с.
6. Уголовный кодекс Голландии / науч. ред. Б. В. Волженкин; пер. И. В. Мироновой. – СПб., 2001. – 510 с.
7. Уголовный кодекс Испании / под ред. Н. Ф. Кузнецовой, Ф. М. Решетниковой. – М., 1998. – 218 с.
8. Уголовный кодекс Республики Польша / науч. ред. А. И. Лукашов, Н. Ф. Кузнецова; пер. Д. А. Барилочич. – СПб., 2001. – 128 с.
9. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германия / науч. ред. Д. А. Шестаков; пер. Н. С. Рачковой. – СПб., 2003. – 397 с.
10. Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л. В. Головкин, Н. Е. Крыловой. – СПб., 2002. – 650 с.
11. Уголовный кодекс Республики Болгария / Науч. ред. А. И. Лукашов и др. – Минск, 2000. – 298 с.
12. Уголовный кодекс Латвийской республики / Науч. ред., вступ. статья А. И. Лукашова, Э. А. Саркисовой. – Минск. 2001. – 313 с.
13. Уголовный кодекс Эстонской Республики с изменениями и дополнениями на 1 августа 2001 г. / В. В. Запелов, Н. И. Мацнев, Ассоциация юридический центр. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2001. – 260 с.

Стаття надійшла 25.03. 2016 р.

Е. С. Козерацкая, старший преподаватель
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра уголовного права, уголовного процесса и криминалистики
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА КОНВЕРГЕНЦИИ УГОЛОВНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ С ПРАВОМ И ПОЛИТИКОЙ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА В ЧАСТИ ОХРАНЫ ПРАВА НА НАДЛЕЖАЩИЕ, БЕЗОПАСНЫЕ И ЗДОРОВЫЕ УСЛОВИЯ ТРУДА

Резюме

Статья посвящена исследованию особенностей процесса конвергенции уголовного законодательства Украины с правом и политикой ЕС в части охраны права на надлежащие, безопасные и здоровые условия труда. Проведен уголовно-правовой анализ современного законодательства ЕС по обеспечению безопасности и гигиены труда работников на производстве. Осуществлено сравнительно-правовое исследование уголовно-правовых норм действующего законодательства Украины и государств-членов ЕС в сфере охраны труда.

Ключевые слова: политическая ассоциация, экономическая интеграция, устойчивое развитие, законодательство об охране труда, правовая конвергенция, сближение уголовного законодательства, профилактика производственного травматизма, управление рисками, директивы ЕС, преступная халатность, преступная самоуверенность, смешанная форма вины, юридическое лицо.

E.S. Kozeratskaya, Senior Lecturer
Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of Criminal Law, Criminal Procedure and Criminalistics
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

FEATURES OF THE CONVERGENCE OF CRIMINAL LAW OF UKRAINE WITH THE RULES AND POLICIES OF THE EUROPEAN UNION IN TERMS OF DEFENSE OF THE RIGHT OF THE PROPER, SAFE AND HEALTHY WORKING CONDITIONS

Summary

The article investigates the features of the process of convergence of the criminal legislation of Ukraine with the EU law and policies for the defense of the right of the proper, safe and healthy working conditions. Analysis of the current EU legislation of safety and health at work is done. The comparative legal study of criminal law of the current legislation of Ukraine and EU Member States in the field of occupational safety and health.

Key words: political association, economic integration, sustainable development, labor legislation, legal convergence, the convergence of criminal law, accident prevention, risk management, the EU directives, criminal negligence, criminal self-confidence, a mixed form of guilt, a legal entity.